

○ نشر ایرانگردان منتشر کرده است ○

- مجموعه راهنمای جامع ایرانگردی (مصور)
- مجموعه راهنمای گردشگری شهرهای ایران - کاشان
- ایران کهن تر از تاریخ (لوح فشرده)
- ایران، طبیعت و تمدن برای نوجوانان (لوح فشرده)
- PERSIA Older than History (CD)
- Iran Tourist Guide ○

نشر ایرانگردان منتشر می کند:

مراسم گروهی اقوام ایرانی

کتاب‌های موضوعی ایرانگردی (غارها، دریاچه‌ها و ...)

زنده‌دل حسن. ۱۳۳۱-

روستاهای استان‌های تهران، سمنان، قم و مرکزی / تألیف حسن زنده‌دل؛ دستیار ارشد احمد مصومی؛ دستیاران: محمد علی شهسوار، آزاده حقیقت؛ ویراستاران بهرام امیر احمدیان، صدیقه پشوی فاز، منیژه خمسه؛ عکس و اسلاید سیامک ایمانپور، یاشار صلاحی و آرشبو ایرانگردان؛ طراحی مهدی پاکتچی تهران؛ نشر ایرانگردان (کاروان جهانگردان)، ۱۳۸۶.

ج ۸

مجموعه راهنمای گردشگری روستاهای ایران؛ [ج] ۳.

978-964-6635-78-4: (ج ۱): ۱۸۰۰۰۰ ریال؛ (دوره): 3-75-964-6635-978

فیبا

روستاهای ایران - کتاب‌های راهنما

مصومی، احمد، ۱۳۳۸

ایمانپور، سیامک، ۱۳۴۸ - عکاس

پاکتچی، مهدی، ۱۳۴۶ - طراحی

مجموعه راهنمای گردشگری روستاهای ایران؛ [ج] ۳.

ج ۱. ۹۷۲۵ الف/۱۵۵ G

۹۱۵/۵۰۹۷۳۴

۱۰۵۵-۹

راهنمای گردشگری

روستاهای ایران ۳

حسن زنده دل و دستیاران

کاروان جهانگردان - ایرانگردان
تهران ۱۳۸۶

مجموعه راهنمای گردشگری روستاهای ایران
جلد ۳ (استان‌های: تهران، سمنان، قم و مرکزی)

تألیف: حسن زنده‌دل

دستیاران: احمد معصومی (دستیار ارشد)، محمدعلی شهسوار،
آزاده حقیقت، لاله درختی
ویراستاران: دکتر بهرام امیر احمدیان، صدیقه یعقوبی فاز، منیژه خمسه
عکس و اسلاید: سیامک ایمانیپور، یاشار صلاحی، آرشیو ایرانگردان

طراحی: مهدی پاکت‌چی

کارتوگرافی: نرگس شریفی، روناک الوندی
حروف‌نگاری: طاهره حقیقی، فاطمه نظری

مشاور: محمد علی نمازی
ناظر چاپ: فریدون آذریون
پشتیبانی و تدارکات: ایرج کاظمی، صنم خلق خیز

مدیر اجرایی: حسن زنده‌دل

نوبت چاپ: اول، ۱۳۸۶

شمارگان: ۵۲۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۶۶۳۵-۷۸-۴

همه حقوق مادی و معنوی این اثر برای ناشر محفوظ است.

هر نوع استفاده بازرگانی اعم از تکثیر، بازنویسی، فیلم‌سازی، ذخیره و انتقال کامپیوتری،
پیگرد قانونی دارد. نقل حداکثر ۲۰۰ کلمه برای نقد و معرفی در مطبوعات بلامانع است.

مرکز پخش و فروش: نشر کاروان جهلگردان (ایرانگردان)

تلفن: ۱۴ - ۲۱-۴۴۶۳۳۶۱۲ - دورنگار: ۲۱-۴۴۶۶۷۱۵۶

www.irangardan.com

فهرست

مقدمه.....	۹	کرکبود.....	۸۶
تهران.....	۱۳	کند سلفی و علیا.....	۹۰
افجه.....	۱۴	گچسر.....	۹۴
برغان.....	۲۰	گلیرد.....	۹۸
برگ جهان لواسان.....	۲۶	لواسان بزرگ.....	۱۰۲
توچال.....	۳۰	مراء.....	۱۱۲
جلیز جند.....	۳۸	مرانک.....	۱۱۸
جلیل آباد.....	۴۲	ورده.....	۱۲۲
خاوه.....	۴۶	ولایت رود.....	۱۲۶
خوروین.....	۵۰	ولیان.....	۱۳۰
رود افشان و مشهد.....	۵۴	هرانده.....	۱۳۴
سنج.....	۵۸	هویر.....	۱۳۸
سنگان (مجموعه روستایی).....	۶۲	سمنان.....	۱۴۷
سیاندره.....	۶۶	پاده.....	۱۴۸
شمشک.....	۷۴	تویه.....	۱۵۲
شهرستانک.....	۷۸	چاشم.....	۱۵۶
فشند.....	۸۲	حسن آباد.....	۱۶۰

۲۶۴	سرآبادان	۱۶۴	رشم
۲۶۸	شهابیه	۱۶۸	زمان آباد
۲۷۲	واران	۱۷۲	فرومند
۲۷۶	ورچه	۱۷۶	قلعه بالا
۲۸۰	وفس	۱۸۰	قلعه نوخرقان
۲۸۴	هزاوه	۱۸۴	کلاته رود بار
		۱۸۸	ملاده
		۱۹۸	نردین

۲۰۳	قم
۲۰۴	انجیله
۲۰۸	دستگرد
۲۱۲	فردو
۲۱۸	قاهان
۲۲۴	قلعه چم
۲۲۸	گیو
۲۳۲	وشنوه

۲۳۷	مرکزی
۲۳۸	آوه
۲۴۲	آهو
۲۵۲	انجدان
۲۵۶	چناقچی علیا
۲۶۰	خوره

مقدمه

فضای کالبدی و فرهنگی روستاهای ایرانی، اعم از زمین، خانه و معماری، جنگل، مرتع و چراگاه، باغ و کوچه باغ، مسجد و زیارتگاه، آب انبار و قنات، بازارچه و هفته بازار، تعزیه و عروسی، لباس و غذا، مراسم کهن گوناگون، تزیینات و هنرهای دستی، از هر جهت که بنگری تنوع بی‌شمار و منحصر به فردی دارد، که هر یک به تنهایی همانند پدیدهٔ سحرآمیزی جلوه می‌نماید و بینندگان را مجذوب می‌کند. جامعه روستایی ایران، نه تنها بستر شکوفایی بخش مهمی از تمدن و میراث فرهنگی گذشته ایران زمین است، بلکه خود در شرایط تاریخی سخت، حافظ بی‌بدیل سرزمین و جلوه‌های گوناگون میراث فرهنگی آن بوده است.

طبیعی بودن، با طبیعت درآمیختن، در طبیعت زیستن، از طبیعت بهره گرفتن و طبیعت را به زیبایی آراستن، و آباد و پایدار کردن آن، از ویژگی‌های ممتاز جامعه روستایی و عشایری ایران است. دیدار برخی فضاهای روستایی ایران، هر بیننده‌ای را به گذشته‌های دور، به مبداء تاریخ و به خویشتن نزدیک می‌کند و این خود راز و رمز بی‌انتهایی است که هنوز حتی شاعران را نیز سحر می‌کند، چنانکه سهراب آن شاعر طبیعت‌گرای ظریف‌بین سروده است:

...من ندیدم دهشان

بی گمان پای چپرهایشان جا پای خداست
بی گمان در ده بالادست چینه‌ها کوتاه است
مردمش می‌دانند که شقایق چه گلی است
بی گمان آنجا آبی، آبی است...
چه دهی باید باشد
کوچه باغش پر موسیقی باد...

آری کوچه باغش پر موسیقی باد و خانه‌هایشان پر شادی باد. شناخت پدیده‌های
زندگی روستایی، در صورت ساده و در مفهوم بسیار پیچیده است؛ که در مقامی
دیگر سهراب رویاساز و رویاپرور به مسحوری گفته است:

...یاد من باشد فردا

بروم باغ حسن گوجه و قیسی بخرم

...یاد من باشد

هرچه پروانه که می‌افتد در آب، زود از آب درآرم

یاد من باشد،

کاری نکنم که به قانون زمین بر بخورد...

آری، قانون زمین، از قوانین پایه‌ای و اساسی زندگی انسان است و آنچه امروزه
به عنوان تئوری‌های توسعه پایدار از جمله توسعه پایدار گردشگری روستایی و
عشایری مورد توجه محافل علمی جهان و ایران است، در جهت تحقق رویای
در آمیختن مجدد زندگی صنعتی شهری با طبیعت از طریق توسعه گردشگری
روستایی و عشایری و طبیعت‌گردی است.

شنگل آوا یوردی، عاشیق آلماسی

گاه دا گئدیب اورد، قوناق قالماسی

داس آتماسی، آلم، هئیوا سالماسی ...

حیدر بابا! داغین - داشین سره‌سی
کهلک اوخور، دالیسیندا فره‌سی
قوزولارین آغی - بزی - قره‌سی ...

به راستی که شهریار نیز در اشاره به فضای روستایی، چون ده‌ها شاعر بلند آوازه دیگر، حیرت آدمی را از کلامی به کلامی پیوند می‌زند، زیرا که روستا و پدیده‌های اجتماعی، اقتصادی و کالبدی آن همچنان سحرآمیز و حیرت‌آور است.

خوشبختانه فضای طبیعی - کالبدی و فرهنگی روستاهای ایران نه تنها بستر شکوفایی بخش مهمی از فرهنگ و میراث تاریخی ایران است، بلکه خود نشانگر هوش و ذکاوت و سازگاری انسان ایرانی با طبیعت متنوع و گوناگونی است که در چهارگوشه ایران زمین با چهره‌های متفاوتی پراکنده شده است. به‌طوری که انسان امروزی در دیدار و تماشای فضاهای روستایی ایران، در هر ناحیه، از حیرتی به حیرتی دیگر سلوک می‌کند:

- در روستاهای دامنه‌ای،
- از دیدن چشم‌اندازهای بدیع خانه‌های پله‌ای، دره‌های خوش منظر، کوه‌های بلند.
- در روستاهای جنگلی،
- از تماشای ساخت هنرمندان خانه‌های چوبی و تنوع رنگ‌های طبیعت.
- در روستاهای دشتی،
- از تماشای سرسبزی مزارع و خانه‌های درهم تنیده خشت و گل یا سنگ و آجر.
- در روستاهای کویری و بیابانی،
- از تماشای خانه‌های گنبدی، ساباط‌ها و آب انبارهای چهل پله.
- در روستاهای ساحلی و جزیره‌ای،
- از خانه‌هایی که بادگیرهای بلند و بلم‌های چوبی دارند.
- و در فضاهای همه روستاها و جوامع عشایری،
- از تنوع معیشت و رنگ‌آمیزی لباس و خانه و طبیعت و چادر و عطر نان و گیاه و مهریانی مردم خوش قلب و شیرین سخن، که دَر مهر می‌ریزند و سفره دل می‌گشایند و نوای شوشتری می‌خوانند و ساز عاشقی می‌نوازند.

مجموعه کتاب‌های راهنمای گردشگری روستاهای برگزیده ایران، مشتمل بر مطالب، نقشه‌ها، عکس‌ها و اطلاعاتی است که خوانندگان را به دیدار از این روستاهای شگفت‌انگیز تشویق می‌کند تا از لذت دیدار طبیعت، مردم و جلوه‌های زندگی در قلمروهای روستایی و عشایری ایران سرشار شوند. همچنین ضمن آگاه‌سازی مردم، مدیران را به حفظ و بهره‌برداری پایدار این ثروت‌های عظیم ملی، رهنمون سازد. باشد که ایران عزیز با استفاده بیشتر و همه‌جانبه از این ثروت فرهنگی، سهم شایسته ملی و بین‌المللی خود را همراه با توسعه و افزایش سرانه درآمد ملی و رفاه اجتماعی به‌دست آورد. بکوشیم تا چنین شود که دعا و تبسم مردم، خود پاسخی شایسته است.

در انتشار این مجموعه، کوشش‌های پی‌گیر و مجدانه دستیاران و همکاران نقش بسزایی داشته است که نام هر یک در شناسنامه کتاب قید شده و از یکایک آنان صمیمانه قدردانی می‌شود. همچنین تحقق این طرح پژوهشی و انتشاراتی بدون همت معاونت گردشگری سازمان میراث فرهنگی و گردشگری و کمیته راهبردی گردشگری روستایی و عشایری امکان‌پذیر نبود. بدین وسیله از همه آنان نیز سپاسگزاری می‌نماید. خداوند برکت خیرخواهان را افزون کند و ما را در سلک آنان قرار دهد که جهان به اعمال آنان آبادان است.

حسن زنده دل

تهران، شهریور ۸۶